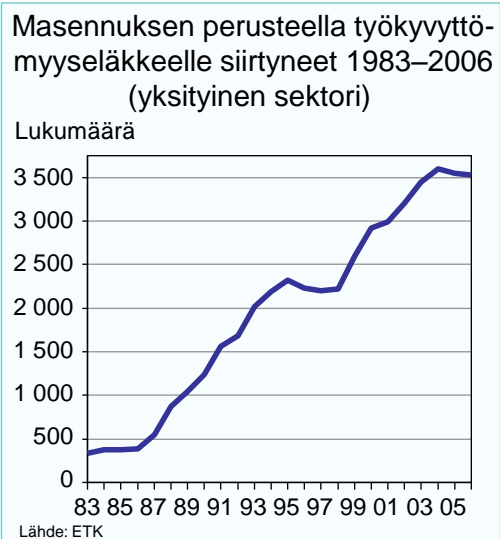
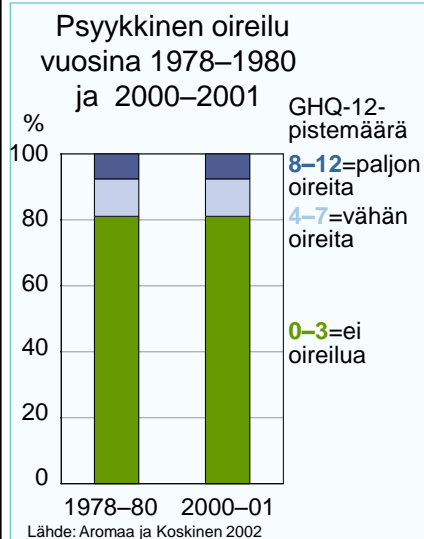

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

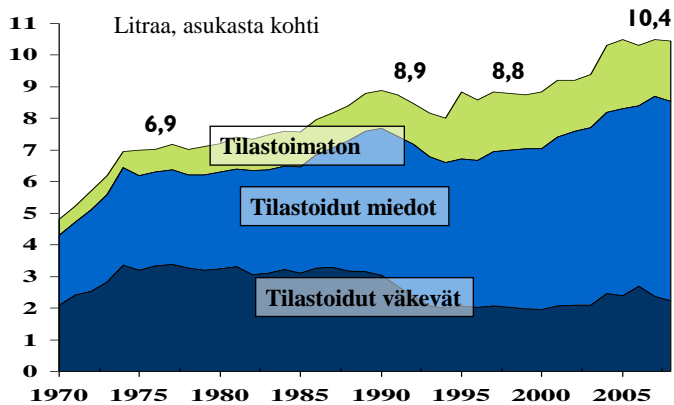
Päihdetyön tulevaisuuden näkymiä; Miepä

Psyykkisessä oireilussa ei muutosta – työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä kasvanut

ELÄKETURVAKESKUS

Alkoholinkulutus 100 % alkoholina mitattuna, 1970-2008

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

3

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma

- Ensimmäinen mielenterveys- ja päihdetyön kokonaisvaltainen arviointi v:n 1984 (mielenterveystyön komitea) jälkeen.
- Jatkumo:
 - Mielenterveyspalveluiden kehittämissuositukset, STM 2000.
 - Mielenterveyspalveluiden laatusuositukset, STM 2002
 - Päihdepalveluiden laatusuositukset, 2002.
 - Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden kehittämissuositukset 2007
- Taustalla kansanedustajien aloite mielenterveysohjelman laatimiseksi 2005 => STM sitoutui kansallisen mielenterveys- ja päihdeohjelman tekemiseen käynnissä olevien mielenterveys- ja päihdetyön kehittämishankkeiden kokemusten pohjalta vuosien 2007-2008 aikana.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kristiina Kuussaari

...Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma

- STM asetti Mieli 2009 -työryhmän 10.4.2007
 - työryhmässä jäseniä valtionhallinnosta, kunnallishallinnosta, mielenterveys- ja päihdetyön järjestöistä sekä mielenterveys ja päihdetyön kehittämishankkeista
 - tehtävänä
 - valmistella mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, jossa esitetään toimintamallit mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisestä ja niihin liittyvästä päivystyksestä alueellisena kokonaisuutena
 - tehdä ehdotukset hyvien käytäntöjen yleistämisestä sosiaali- ja terveydenhuollossa
 - tehdä tarpeen mukaan ehdotuksia ohjauskeinojen kehittämiseksi
 - puheenjohtaja apulaisosastopäällikkö Marja-Liisa Partanen, STM
- kuulemiset 1-6/2008 (alue/järjestö/eduskunta/kansalaiskeskustelu)
- suunnitelmaluonnoksen kuuleminen 4.11.2008 Stakes
- suunnitelma julkaistu 10.2.2009

Mitä tavoitellaan?

- Hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistäminen ja päihdehaittojen ehkäisy on luonnollinen osa paikallista, seudullista, alueellista ja kansallista hyvinvointityötä
- Mielenterveys- ja päihdetyö nähdään ja toteutetaan ylisektoriaalisena toimintana, kaikille hallinnon aloille ja toimijoille kuuluvana.
- Mielenterveys ja päihdepalvelut perustuvat kansalaisten todellisiin tarpeisiin.
- Mielenterveys ja päihdepalvelut ovat helposti ja vaivattomasti saavutettavissa ja niiden toimintakäytännöt pohjaavat vaikuttavaksi todettuihin käytäntöihin.

Mielenterveys- päihdesuunnitelman ehdotukset

Suunnitelmassa esitetään 18 ehdotusta, jotka jakaantuvat neljään osa-alueeseen:

1. Asiakkaan aseman vahvistaminen
2. Edistävän ja ehkäisevän työn kehittäminen
3. Palvelujärjestelmä
4. Ohjauskeinot

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kristiina Kuussaari

Asiakkaan aseman vahvistaminen...

1. Yhdenvertainen kohtelu ja palveluihin pääsy

Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten pääsy palveluihin ja kohtelu niissä on yhdenvertaista kaikkien muiden palvelunkäyttäjien kanssa. Tämä toteutetaan asenteiden muutokseen tähtäävällä koulutuksella, palveluiden valvonnalla ja hoito- ja palvelutakuun keinoin.

2. Yhden oven periaate

Mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsee joustavasti matalakynnyksisen yhden oven periaatteella ensisijaisesti sosiaali- ja terveyskeskuksen ja sen puuttuessa perusterveydenhuollon yksikön kautta.

3. Kokemusasiantuntijat ja vertaistoimijat

Kokemusasiantuntijat ja vertaistoimijat otetaan mukaan mielenterveys- ja päihdetyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

8

...asiakkaan aseman vahvistaminen

4. Tahdosta riippumaton hoito

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii ehdotuksen hallituksen esitykseksi itsemääräämisoikeuden rajoitukset sisältävästä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisestä puitelaista ja tekee säädösehdotuksen tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon ottamiseen liittyvästä ulkopuolisesta asiantuntija-arviosta. Lisäksi toteutetaan valtakunnallinen pakon käyttöä vähentävä ohjelma psykiatrisessa sairaalahoidossa.

5. Toimeentuloturva

Kehitetään hoito- ja kuntoutusajan toimeentuloturvan muotoja niin, että ne edistävät päihde- ja mielenterveyspotilaiden omaehtoista hakeutumista ja sitoutumista hoitoon sekä edistävät työelämään paluuta kuntoutumisen edetessä.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kristiina Kuussaari

Mielenterveyden ja päihdehaittojen edistäminen ja haittojen ehkäisy

6. Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön painopisteet

1. Alkoholiverotusta korotetaan merkittävästi vuoden 2009 tasosta.
2. Hyvinvointia tukevia yhteisöjä vahvistetaan ja kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin ratkaisuihin lisätään.
3. Tunnistetaan ja ehkäistään mielenterveys- ja päihdeongelmien siirtyminen yli sukupolvien.

7. Mielenterveys- ja päihdetyön strategia

Kunnat sisällyttävät mielenterveys- ja päihdetyön strategian terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen suunnitelmaan osana kuntastrategiaa. Lisäksi ehkäisevän ja edistävän mielenterveys- ja päihdetyön asemaa vahvistetaan nimeämällä vähintään yksi kokopäiväinen pysyvä työntekijä koordinoimaan työtä laajan väestöpohjan mukaiselle alueelle.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

10

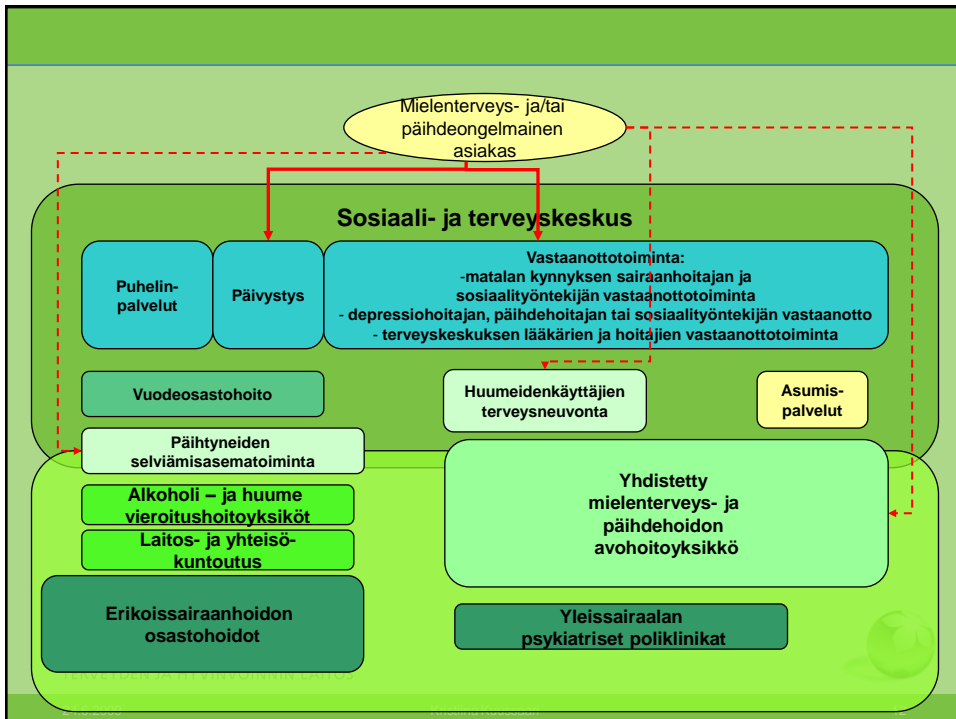
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen (1/2)

8. Palvelukokonaisuuden koordinointi

Palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuussa olevan kunnan tulee koordinoida nykyistä tehokkaammin julkiset, kolmannen sektorin ja yksityissektorin palvelut toimivaksi palvelukokonaisuudeksi.

9. Perus- ja avopalvelujen tehostaminen

Kunnat tehostavat perus- ja avopalveluja mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiville lisäämällä ja monipuolistamalla muun muassa päivystyksellisiä, liikkuvia ja konsultaatiopalveluja. Tämä luo edellytykset sille, että laitospaikkojen tarve vähenee. Erikoistason psykiatriset ja päihdehuollon erityispalveluiden avohoitoyksiköt yhdistetään. Psykiatrinen sairaalahoito siirretään pääsääntöisesti yleissairaaloiden yhteyteen.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen (2/2)

10. Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyö

Kuntien järjestämä lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyö toteutetaan ensisijaisesti lasten ja nuorten arkisessa elinympäristössä, kuten kodissa, päivähoitossa tai koulussa. Erikoispalvelut tukevat monimuotoisesti peruspalveluja.

11. Työterveyshuollon rooli työikäisten mielenterveys- ja päihdeongelmissa

Mielenterveys- ja päihdehäiriöiden ehkäisyä ja varhaista puuttumista niihin edistetään työterveyshenkilöstön täydennyskoulutuksella ja kehittämällä Kelan korvauskäytäntöjä. Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten työssä jatkamista ja työhön paluuta edistetään vahvistamalla työterveyshuollon koordinaattioroolia työpalkan, muuh terveydenhuollon ja kuntoutuksen välillä.

12. Mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien työllistymisedellytykset

Mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien työttömien työkykyä uhkaaviin tekijöihin puututaan ajoissa muun muassa työttömien terveystarkastustoimintaa ja kuntouttavaa työtoimintaa kehittämällä. Työelämään pyrkivien työkyvyttömyyseläkkeellä ja kuntoutustuella olevien mielenterveyskuntoutujien työllistymisedellytyksiä parannetaan.

13. Ikääntyvän väestön mielenterveys- ja päihdepalvelut

Ikääntyvien mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien ehkäisyyn panostetaan ja niiden hoitoa varhennetaan ja tehostetaan muun muassa kehittämällä ikääntyneille sopivia hoitomuotoja.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

13

Ohjauskeinojen kehittäminen (1/2)

14. Mielenterveys- ja päihdetyön opetuksen kehittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön yhteinen työryhmä määrittelee mielenterveystyön opetuksen minimisisällöt. Ne sisällytetään päihdetyön opetuksen minimisisältöjen kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusaloilla peruskoulutuksen opetusohjelmiin.

15. Mielenterveys- ja päihdetyön suositukset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kokoaa mielenterveys- ja päihdetyön suositukset yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon tietokantaan ja huolehtii keskeisimpien suositusten päivittämisestä ja toteutumisen seurannasta. Toteutetaan hyvien käytäntöjen toimeenpanoa tukeva ohjelma.

16. Mielenterveys- ja päihdetyön koordinointi

Kaikkien hallinnon alojen kuntatasolta valtakunnan tasolle saakka on otettava huomioon toimintansa ja päätöksensä vaikutus kansalaisten mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön. Valtakunnallista mielenterveys- ja päihdetyön koordinaatiota yhdistetään.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

14

Ohjauskeinojen kehittäminen (2/2)

17. Mielenterveys- ja päihdetyön resurssien vahvistaminen

Lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määrää perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämiseksi. Tämän lisäksi kohdennetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimintaan suunnattuja valtionavustuksia mielenterveys- ja päihdepalvelujärjestelmän kehittämiseen. Tehostetaan muiden palvelujärjestelmän kehittämistyöhön käytettävien rahoitusmahdollisuuksien käyttöä kokoamalla niitä koskevat tiedot keskitetyksi.

18. Mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja raittiustyölain päivittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö päivittää mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja raittiustyölain sekä selvittää mahdollisuutta yhdistää mielenterveys- ja päihdehuoltolait.

Suunnitelman toimeenpano 2009-2015

- THL:lla, ks. www.thl.fi/mielijapaihde
- tiedotus suunnitelman valmistumisesta
- toimeenpano-ohjelman valmistelu kevään ja kesän 2009 aikana
- mielenterveys- ja päihdetyön kehittämisseminaari 25.8.2009 Suomen Kuntaliitto, aiheena mielenterveys- ja päihdesuunnitelma

Haasteita suunnitelman toteuttamisessa

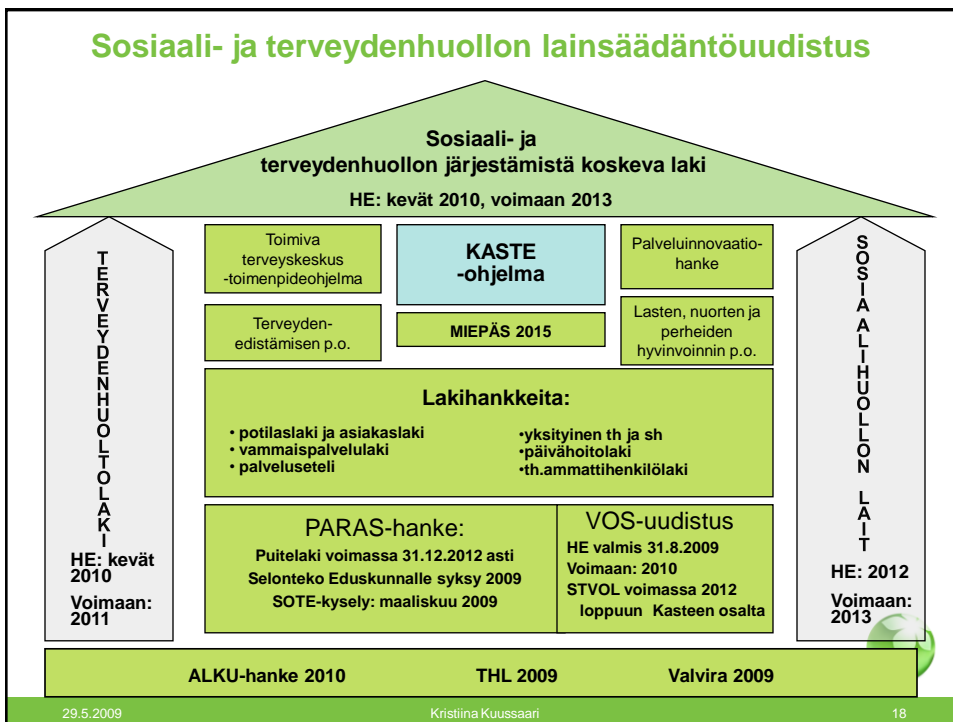
- Suunnitelma abstraktilla tasolla -> miten ehdotukset tullaan viemään käytäntöön?
- Suunnitelman laajuus -> missä järjestyksessä asioita priorisoidaan?
- Huoli sosiaalisesta, katoaako kokonaan?
- Huoli osaamisen säilymisestä
- Lamatunnelmien ja resurssien tarpeen ristiriita
- Suunnitelman linkittyminen kasteeseen, paras – hankkeeseen, politiikkaohjelmiin, yleiseen käynnissä olevaan lainsäädäntöuudistukseen yms.
-> kuka hankskaa tämän kaiken?

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kristiina Kuussaari

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistus

29.5.2009

Kristiina Kuussaari

18

Miepäs tuo haasteita MYÖS tietojen keräämiselle

- Suunnitelmassa todetaan tietojen keruusta seuraavaa:

Kun terveydenhuollossa otetaan käyttöön eri rekisterinpitäjien yhteiset sähköiset potilastietorekisterit, tulee pitkän aikavälin tavoitteeksi ottaa niiden *sovittaminen yhteen* sosiaalitoimen sähköisten tietojärjestelmien kanssa tuottajasta riippumatta.

- Tämä näkökulma tulisi huomioida sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon sähköisten tietojen määrittämisessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kristiina Kuussaari